

ULUSLARARASI TÜRK - AFRIKA KONGRESİ
INTERNATIONAL TURKISH - AFRICAN CONGRESS
CONGRÉS INTERNATIONAL TURCO-AFRICAIN

9. ULUSLARARASI TÜRK - AFRIKA KONGRESİ

SONUÇ DEKLARASYONU

9. Uluslararası Türk - Afrika Kongresi, “Afrika’daki Sektörel ve Finansal Dönüşüm: Fırsatlar ve Riskler” ana teması ile **24-25 Nisan 2014** tarihinde TASAM Afrika Enstitüsü tarafından **İstanbul**’da düzenlenmiştir.

Kongre kapsamında “Afrika ve Küresel Ekonomi”, “Ticaret ve Yatırım Fırsatları”, “Türkiye ile Afrika Arasındaki Ekonomik ve Ticari İlişkiler: İş Dünyası Perspektifi”, “Sosyal Kalkınmaya Yatırım”, “Türkiye’nin Afrika Politikası” başlıkları altında beş oturum tertiplenmiştir.

Açılış seremonisinde sırasıyla TASAM Başkanı Süleyman ŞENSOY, Kongre’nin Ana Sponsoru Arda Grup Genel Müdürü Bülent ÖZTÜRK, İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) Avrupa, Ortadoğu ve Afrika Kalkınma Merkezi Başkanı Henri-Bernard SOLIGNAC-LECOMTE, Afrika Kalkınma Bankası (AfKB), Kalkınma Araştırma Departmanı Baş Ekonomisti Prof. Dr. John C. ANYANWU, T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakan Yardımcısı Prof. Dr. Davut KAVRANOĞLU, birer konuşma yapmışlardır. Kongre’ye ikinci gün iştirak eden Benin Cumhuriyeti Dış İlişkilerden Sorumlu Kurumlar Bakanı Bio Toro OROU GUIWA tarafından da gelişmekte olan Türkiye - Afrika ilişkilerine atfen bir konuşma yapılmıştır.

Kongre’ye Türkiye’den bazı Bakanlıklar ve Müsteşarlıklar, Afrika Birliği, uzmanlık kuruluşları, Afrika’nın önde gelen bölgesel ekonomik toplulukları, finans kuruluşları, Afrika Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği, yatırım teşvik merkezleri, serbest bölgeler, iş dünyası çatı kuruluşları, danışmanlık kurumları, yatırımcı şirketler ve Ankara’daki Afrika ülkeleri misyon temsilcilikleri tarafından katılım sağlanmıştır. OECD başta olmak üzere bazı uluslararası kuruluşlardan temsilciler de Kongre’de hazır bulunmuşlardır.

1) Oturumlarda Afrika ülkelerinde değişmekte olan koşullara dikkat çekilmiş ve Afrika’daki kalkınma süreci, güncel istatistiklerle detaylandırılmıştır. Öte yandan, Türkiye ile Afrika arasındaki çok taraflı işbirliği, ticaret ve yatırım fırsatları, ekonomik ve ticari ilişkiler masaya yatırılmıştır.

2) Geride kalan on yıllık süre zarfında Afrika’nın %5’in üzerindeki büyüme performansı, dikkate değer bir gelişme olarak tanımlanmıştır. Enerji kaynaklarının keşfi, altyapı yatırımlarının artması, yapısal düzenlemeler ve yeni yasalar, büyüme performansını destekleyen faktörler arasında gösterilmiştir.

3) 2001 - 2010 döneminde dünyanın en hızlı büyüyen on ekonomisinden altısını Sahra altı Afrika ülkelerinin oluşturduğuna ve gelecek yıllarda da büyüme eğiliminin devam edeceği yönündeki öngörülere vurgu yapılmıştır. Olumlu gelişmelere paralel olarak, siyasi ve sosyal çalkantılar başta olmak üzere Afrika’nın büyümesinin önünde risk teşkil eden unsurların bulunduğu kaydedilmiştir.

4) 2000 yılında “umutsuz kıta” olarak nitelendirilen Afrika’nın 2011 yılında “yükselen kıta” şeklinde adlandırılması, değişimin ve dönüşümün bir sonucu şeklinde yorumlanmıştır.

5) Sürdürülebilir büyüme sürecinde Doğrudan Yabancı Yatırımların (DYY) ve Afrika Diasporası tarafından yapılan para havalelerinin önemini muhafaza ettiği kaydedilmiştir. 2000 yılında 9,6 milyar dolar olan DYY miktarının, 2012 yılında 50 milyar doları aştığı belirtilmiştir. Söz konusu artışta Çin, Hindistan ve Brezilya’nın Afrika’daki yatırımlarının belirleyici olduğuna dikkat çekilmiştir. Afrika’ya yabancı sermaye girişindeki artış, Kıta ülkelerine artan güvenin bir göstergesi olarak yorumlanmıştır.

ULUSLARARASI TÜRK - AFRIKA KONGRESİ INTERNATIONAL TURKISH - AFRICAN CONGRESS CONGRÉS INTERNATIONAL TURCO-AFRICAIN

- 6) Petrol ve doğalgaz keşiflerine paralel olarak yatırımların gelecek yıllarda artmasının beklendiği duyurulmuştur. Ayrıca gayrimenkul, bilgi ve iletişim teknolojileri, bankacılık ve finans, turizm, eğitim ve sağlık hizmetlerine yönelik yatırımların da artmaya devam ettiği bilgisi paylaşılmıştır.
- 7) Doğrudan Yabancı Yatırımların yoğunlaştığı ülkeler arasında Gana, Kongo Cumhuriyeti, Kenya, Fildişi Sahili'ne dikkat çekilirken, son yıllarda Tanzanya, Mozambik, Zambiya, Zimbabve ve Nijerya'nın performanslarına atıfta bulunulmuştur. Mısır, Kenya, Güney Afrika Cumhuriyeti ve Nijerya ise kilit aktörler olarak gösterilmişlerdir.
- 8) Afrika'daki altyapının modernizasyonunda Çinli, Hintli, Brezilyalı ve Türk şirketlerinin dev projelere imza atmak suretiyle dikkat çektikleri ifade edilmiştir. Bununla birlikte, altyapı eksiklerinin giderilmesi noktasında çok daha büyük yatırımlara ihtiyaç duyulduğu kaydedilmiştir.
- 9) Afrika'nın küresel rekabete uyum sağlayabilmesi için "ekonomik dönüşümünü hızlandırması gerektiği" görüşü üzerinde mutabık kalınmıştır. Bölgesel ekonomik toplulukların, bu sürece olumlu katkılar yapmaya devam edecekleri bildirilmiştir. Yine bölgesel işbirliği kapsamında ülkeler arasındaki müşterek altyapı, ulaştırma ve enerji projelerinin sayısındaki artışa yer verilmiştir.
- 10) Bugün itibariyle 27 Afrika ülkesinin, Dünya Bankası tarafından orta gelirli ülkeler statüsünde tanımlandıkları, hâlihazırda birçok ülkede uygulanmakta olan Ulusal Büyüme ve Dönüşüm Planları doğrultusunda Etiyopya, Mozambik ve Zambiya gibi birçok ülkenin de bu gruba dâhil olabilecekleri belirtilmiştir.
- 11) Tarım sektörünün Afrika ekonomisinde önemli bir yer tuttuğuna, Kıta'daki en önemli istihdam kaynağı olduğuna ve gıda güvenliğinin tesis edilebilmesinin temel koşulu olduğuna vurgu yapılmıştır.
- 12) Barış ve siyasi istikrar; Afrika'ya daha fazla yatırım çekebilmenin temel koşulları olarak nitelendirilmiştir.
- 13) Afrika'nın kendisi gibi dış dünya ile ilişkilerinin de hızlı bir dönüşüm sürecinden geçtiği bildirilmiştir. Bu kapsamda Çin - Afrika İşbirliği Forumu (FOCAC), Afrika - Hindistan Ortaklık Forumu, Kore-Afrika Ortaklık Forumu, Afrika - AB Zirveleri, Afrika - Güney Amerika Zirveleri, Tokyo Uluslararası Afrika Kalkınma Konferansı (TICAD), Afrika Büyüme ve Fırsat Yasası (AGOA), Afrika - Arap Zirveleri ve Türkiye - Afrika İşbirliği Zirvesi, kurumsallaşmakta olan ilişkilerin başlıca örnekleri arasında sıralanmıştır.
- 14) Afrika'nın Batılı ülkelerle ticaretinin dalgalı bir seyir izlediğine, Avro bölgesindeki sınırlı büyümenin ve devam etmekte olan durgunluğun Afrika'ya da yansdığına vurgu yapılmıştır. Öte yandan Çin, Hindistan, Brezilya, Kore Cumhuriyeti ve Türkiye, yükselen ticaret ortakları olarak sıralanmışlardır.
- 15) İstikrarsız siyasi ortam, yolsuzluklar, bürokratik engeller, bankacılık ve finans sektöründeki yetersizlikler ve güvenlik sorunları gibi gerekçelere bağlı olarak Afrika'da iş yapabilmenin kolay olmadığına ve potansiyel yatırımcılar tarafından pazarın iyi analiz edilmesi gerektiğine atıfta bulunulmuştur. Yolsuzluğun küresel bir sorun olduğu hususuna vurgu yapılırken, yapılan düzenlemeler sayesinde hatırı sayılır oranda gelişme yaşandığı belirtilmiştir.
- 16) Kıta genelinde son yıllarda sayıları artış kaydetmekte olan özel ekonomik bölgelerin önemli bir bölümünün yanlış uygulama, yetersiz vergilendirme, altyapı eksiklikleri, siyasi ve ekonomik istikrarsızlık gibi gerekçelere bağlı olarak başarısızlıkla sonuçlandığı kaydedilmiştir. Bu noktada gelişmekte olan ülkelerdeki başarılı örneklerin iyi analiz edilmesi durumunda, bu türden bölgelerin ekonomik kalkınmayı destekleyeceği, ticareti teşvik edeceği ve istihdam oluşturulmasına kayda değer oranda katkı yapacağı bilgisi paylaşılmıştır.

ULUSLARARASI TÜRK - AFRIKA KONGRESİ INTERNATIONAL TURKISH - AFRICAN CONGRESS CONGRÉS INTERNATIONAL TURCO-AFRICAIN

17) 1998 yılından bu yana Afrika kıtası ile siyasi ve ekonomik ilişkilerin güçlendiği, Afrika'nın çok taraflı Türk Dış Politikası'ndaki öneminin arttığına dikkat çekilmiştir. 2008 yılının, Türkiye - Afrika ilişkilerinde en başarılı yıl olduğuna, zira Afrika'nın Türkiye'ye "stratejik ortak" sıfatı verdiğine ve aynı yılın Ağustos ayındaki "Türkiye - Afrika İşbirliği Zirvesi" sayesinde ilişkilerin kurumsallaştığına atıfta bulunulmuştur. 2014 yılında yapılması planlanan 2. Türkiye - Afrika İşbirliği Zirvesi'nin ise ilişkilerde geline aşamanın değerlendirilmesi ve geleceğe yönelik yol haritasının belirlenmesi noktasında büyük önem arz ettiği kaydedilmiştir.

18) Türkiye ile Afrika arasında artmakta olan diplomatik temsilciliklerin; ilişkilerin kurumsallaşması açısından fırsatlar teşkil ettiği, bugün itibarıyla Türkiye'nin Afrika'daki Büyükelçilik sayısının 35'e ulaştığı, 25 Afrika ülkesinin de Türkiye'de büyükelçiliğinin bulunduğu kaydedilmiştir. Diğer yandan, Türkiye - Afrika ilişkileri ekseninde temel bilgileri ve güncel gelişmeleri tek çatı altında toplayacak bir internet sitesinin oluşturulmasının yarar sağlayacağı görüşü paylaşılmıştır.

19) Türkiye'nin 2013 yılında tamamladığı Afrika Kalkınma Bankası Grubu üyeliğinin, Türk müteahhitlerine ve yatırımcılarına 100 milyar dolar yatırım bütçeli Afrika 50 Projesi gibi yatırım ve programlarda daha geniş fırsatlar sunacağı üzerinde hemfikir olunmuştur.

20) Türk Hava Yolları'nın birçok ülke ile doğrudan uçuşlar başlatması sayesinde turizm sektöründeki potansiyelin harekete geçtiği ve bunun istihdam üzerinde olumlu neticeler doğurduğu kaydedilmiştir.

21) Kıta'daki yatırım projeleri hakkında detaylara yer verilirken, Türk yatırımcıların Afrika pazarında kazandıkları deneyimlerin, gelecek yıllarda yeni yatırımlar için birer referans oluşturduğu ifade edilmiştir.

22) Türkiye ile Afrika arasındaki ekonomik ve ticari ilişkilerin hatırı sayılır bir noktaya ulaştığı, 2013 yılında ikili ticaret hacminin 23 milyar doları aştığı, özellikle Sahra altı Afrika ile ticaret hacmindeki gelişimin dikkate değer bir gelişme olduğu belirtilmiştir. Konuşmacılar, ayrıca Türkiye'nin Kıta ile ekonomik ve ticari ilişkilerinde bölgesel ekonomik toplulukların ve serbest ekonomik bölgelerin rolüne dikkat çekmişlerdir. Hedeflere paralel olarak karşılıklı ticaret hacminin artırılması noktasında, Türk tarafının söz konusu oluşumlarla işbirliğini geliştirmesinin önemine işaret edilmiştir.

23) Son on yıldaki başarılar karşın, Türkiye'nin Afrika'da kat etmesi gereken uzun bir mesafe bulunduğu, zira bugün itibarıyla yalnızca Mısır, Tunus, Fas ve Mauritius ile Serbest Ticaret Anlaşmasının (STA) mevcut olduğu kaydedilmiştir.

24) Afrika ile ilişkilerini daha ileriye taşımakta kararlı olan Türkiye'nin; devlet kurumları, özel sektör, düşünce kuruluşları, STK'lar, üniversiteler ve medya gibi tüm sosyoekonomik aktörlerin dâhil olacağı ulusal bir ortaklık tesis etmesinin önemine atıfta bulunulmuştur. Bilhassa Türkiye - Afrika ilişkilerinde bilgi eksikliğinin henüz giderilemediği, Afrikalı öğrencilere, sunulmakta olan burs imkânlarına karşın, Türk üniversitelerinin Sahra altı Afrika'ya yabancı oldukları belirtilmiştir.

25) Afrika'nın Türk medyası tarafından genellikle çatışmalar, sağlık sorunları ve gıda kıtlıkları gibi gelişmelerle kamuoyuna yansıtıldığı, oysa Kıta ülkelerindeki başarı hikâyelerine de yer verilmesi gerektiğine yer verilmiştir. Bu yönde atılacak adımların, Türkiye'nin Afrika'ya Açılım Politikası'nı destekleyeceği kaydedilmiştir.

26) TASAM Afrika Enstitüsü'nün genel faaliyetlerinin ve akademik çalışmalarının iyi birer referans olduğuna vurgu yapan delegeler, Kongre'den somut kazanımlar elde edilmesini temenni etmişlerdir.

25 Nisan 2014, İstanbul